

Χαιρετισμός στις λαϊκές συνελεύσεις και στους μαχόμενους συντρόφους

«Δεν υπάρχει δρόμος με βουβές πέτρες ούτε σπίτι χωρίς αντίλαλο.»
(Κάποιου)

30 Ιούνη του 2011, το επόμενο απόγευμα μετά τις εκτεταμένες και λυσσαλέες συγκρούσεις διαδηλωτών και αστυνομίας, που διήρκεσαν τις δυο μέρες της πρώτης 48ωρης απεργίας από την εγκαθίδρυση της τελευταίας δημοκρατίας, η λαϊκή συνέλευση της πλατείας συντάγματος είχε τη μέγιστη μέχρι αυτή τη μέρα συμμετοχή στον ένα μήνα ζωής της. Τα στελέχη του καθεστώτος, πολιτικοί, δημοσιογράφοι, πολιτικοί επιστήμονες, τεχνοκράτες και παρατρεχάμενοι, που αναλαμβάνουν την ιδεολογική άμυνά του και την επανάκτηση της κοινωνικής συναίνεσης στους θεσμούς του, αναρωτιούνται σαρκαστικά ποιά είναι η αποφασιστική και δραστική ισχύς των συνελεύσεων και προτείνουν πονηρά τον μετασχηματισμό τους σε νέες δομές κομματικής εξουσίας και σε δεξαμενές άνωσης νέων πολιτικών εκπροσώπων. Οι φελλοί επιπλέον στα στάσιμα νερά, στο φως των τηλεοπτικών προβολέων και στην απατηλή λάμψη των περγαμηνών τους, αλλά είναι ανίσχυροι μέσα στο κύμα.

Θα επιχειρήσω μια σύντομη ενδοσκόπηση στην αποτύπωση του ριζικού ανταγωνισμού της τυραννίας με την κοινότητα μέσα στις σχέσεις των τυπικά διακριτών εξουσιών της παρούσας αστικής δημοκρατίας μεταξύ τους και με την κοινωνία. Προς τούτο θα κάνω ορισμένες ιστορικές αναφορές, αφού ο καταγωγικός πυρήνας των θεσμών μέσα στον χρόνο αποκαλύπτει τον κινητήριο πυρήνα και την λειτουργικότητα της εκάστοτε θέσμησης. Ο θεσμός είναι μια καταναγκαστική ακινησία μέσα στον χρόνο.

Σε ποικίλες μορφές μπορούμε να αναγνωρίσουμε στην διαδρομή του ανθρώπινου είδους δυο εγγενώς διακριτές εκδηλώσεις κοινωνικής ισχύος. Μια είναι η ισχύς των πολέμαρχων, η οποία θεσμοθετείται και οργανώνει τον κόσμο της και τις κοινωνίες ως κόσμο της μέσω της φυσικής βίας, του τρόμου, του εκβιασμού και του ελέγχου των φυσικών πόρων, της κοινωνικής εργασίας και των συμβόλων. Φύλαρχοι, βασιλείς, αυτοκράτορες, ιερατεία, στρατοκρατίες, οικονομικές ολιγαρχίες, γραφειοκρατίες και τεχνοκρατίες είναι μορφές της τυραννίας πάνω στην κοινωνία, μορφές της εξουσίας στην απόλυτη σαφήνειά της ως καταπιεστική, εκμεταλλευτική και αλλοτριωτική ετερότητα. Εξουσία, έξωθεν ουσία, τυραννική επιβολή. Η άλλη μορφή κοινωνικής ισχύος είναι ο επικοινωνιακός τόπος της κοινότητας, η αγορά ως χώρος διαλόγου, ο δήμος ως συλλογική διεργασία, η συνέλευση (η εκκλησία του δήμου, το σοβιέτ κλπ) και σε διαφορετικό βαθμό οι πολλές μορφές του συμβουλίου, όπως εμφανίζονται μέσα στην ιστορία. Η πρώτη, η εξουσία καθαυτή, δομεί πολιτισμικά τον ανταγωνισμό, την αλαζονεία, τον οργανωμένο

πόλεμο, ως ιδιότυπη ανθρώπινη δραστηριότητα και την θυσιαστική τάξη. Η δεύτερη πραγματώνει άμεσα τη γενική συνάντηση, την ελεύθερη έκφραση, την αλληλεγγύη, το παιχνίδι, τη γιορτή. Η πρώτη επιχειρεί να καθυποτάξει τη δεύτερη. Η δεύτερη, η κοινότητα, ανανεώνεται στον πόλεμο με την πρώτη, με την εξουσία. Βρίσκονται σε αρχέγονο ανταγωνισμό και συμπλέκονται, δημιουργώντας σύνθετα κοινωνικά μορφώματα, διαρκώς μετασχηματιζόμενα.

Όποτε συνυπήρξαν ένας συλλογικός τόπος κοινωνικών αποφάσεων και αποφάσεων και ένας στρατιωτικός αυθέντης συνέβη μια μετάπτωση στην πολιτική ολιγαρχία. Η αιτία της παράλληλης λειτουργίας ελεύθερων κοινωνικών διεργασιών και στρατιωτικών ιεραρχιών ήταν πάντα ο πόλεμος. Ο πόλεμος της εξουσίας ενάντια στην κοινότητα και ο πόλεμος των εξουσιών. Αφενός η παραλληλία αυτή καθορίζεται και αντικατοπτρίζει τον συσχετισμό ισχύος μεταξύ κοινότητας και πολιτικοστρατιωτικής τυραννίας. Αφετέρου, αυτή η δυναμική σχέση επιτείνεται εις βάρος της κοινότητας με την αναβάθμιση της στρατιωτικής, οικονομικής και τεχνολογικής αυθεντίας κατά τον πόλεμο των εξουσιών μέσα στις κοινότητες ή αναμεταξύ τους. Οι σπαρτιάτες, που ήταν μια κατακτητική πολεμική κοινότητα, κατέληξαν στην κυριαρχία των βασιλέων. Οι ρωμαίοι επίσης, μεταμορφώθηκαν σε αυτοκρατορία, ενώ η σύγκλητός τους έχασε σιγά σιγά κάθε ισχύ. Στον κόσμο της χριστιανικής φεουδαρχίας τα συμβούλια των «ευγενών» πραγματεύονταν την ισχύ τους πάνω στις κοινότητες των δουλοπάροικων, υπό την κυριαρχία των βασιλέων και της θρησκευτικής αυτοκρατορίας του πάπα.

Τα αριστοκρατικά συμβούλια διαφόρων πολιτισμών και εποχών είναι το υπόδειγμα της ολιγαρχικής δημοκρατίας των τριών τελευταίων αιώνων. Σε όλα τα δημοκρατικά καθεστώτα συνεχίζεται η παράδοση της αυτοκρατορικής επικύρωσης κάθε θέσμισης, από έναν πρόεδρο ή βασιλιά. Η εκτελεστική εξουσία ανατίθεται σε ένα τεχνοκρατικό συμβούλιο, το υπουργικό, στο οποίο ηγεμονεύει ένας, ο πρωθυπουργός. Η στρατιωτική και η οικονομική ισχύς του κράτους και των ιδιοκτητικών και διευθυντικών τάξεων που συνεταιρίζονται ως κράτος, συμπυκνώνονται στους σχεδιασμούς και τις αποφάσεις μιας κλίκας, της κυβέρνησης. Το κοινοβούλιο, ένα συμβούλιο αντιπροσώπων, δεν διαθέτει καμία εκτελεστική ισχύ, παρά υπάρχει για να επικυρώνει την κυβερνητική δράση εντός του καθεστώτος, αντιπροσωπεύοντας τους συσχετισμούς ελέγχου του κράτους πάνω στην κοινωνία και για να την επικυρώνει μέσα στην κοινωνία, αντιπροσωπεύοντας την κυβερνητική προπαγάνδα. Ανέκαθεν και παντού το κοινοβούλιο ήταν και παραμένει το προκάλυμμα της εκτελεστικής εξουσίας των αστών ολιγαρχών. Όσο αποκαλύπτεται ο ρόλος του, τόσο απαξιώνεται κοινωνικά και μετασχηματίζεται σε μια μειοψηφική αντιπροσώπευση των συσχετισμών ισχύος μεταξύ των προνομιούχων αντικοινωνικών κοινωνικών μορφωμάτων χωρίς πλέον την παθητική συμμετοχή των υπηκόων, κάτι που συμβαίνει αυξητικά

από την προηγούμενη δεκαετία στην ευρωπαϊκή ένωση και στις η.π.α..

Η νομοθετική αρμοδιότητα του κοινοβουλίου είναι αποτέλεσμα της συνάφειάς του με την εκτελεστική εξουσία. Οι νόμοι, ιστορικά και συγχρονικά, εκφράζουν, εγγράφουν και θεσμοθετούν στον κοινωνικό χωροχρόνο τις εντολές και τις απαγορεύσεις των τυράννων. Οι ελεύθερες κοινότητες ποτέ δεν χρειάστηκαν και δεν επέβαλαν γραπτούς κανόνες εντός ή εκτός. Οι γραπτές εντολές και απαγορεύσεις πρεσβεύουν την ετερονομία καθαυτή, όντας μια ξένη, νεκρή υποκειμενικότητα μέσα στην αμεσότητα του κοινωνικού βίου, αλλά φερόμενη με τρόπο αντικειμενικό, με την εγχάραξη της στην πέτρα, στον πάπυρο, στο χαρτί, στην ηλεκτρονική μνήμη και στον συμβολικό κόσμο των ανθρώπων. Όπως ο νόμος εκφράζει την εξουσία και την βούληση του αυθέντη, έτσι το κοινοβούλιο ως νομοθετική εξουσία εκφράζει, εγγράφει και θεσμοθετεί στον κοινωνικό χωροχρόνο τον έλεγχο του κράτους πάνω στην κοινωνία, αντιπροσωπεύοντας το εύρος και το βάθος του τυραννικού ελέγχου. Η παρούσα κοινωνική απαξίωση του ελληνικού κοινοβουλίου δεν σημαίνει την συνολική απώλεια ελέγχου από το καθεστώς. Φέρνει όμως μια όλο και μεγαλύτερη μετατόπιση της αντεπαναστατικής στρατηγικής προς την στρατιωτική διαχείριση. Η εντατική ενίσχυση των κατασταλτικών μηχανισμών μετά τον δεκέμβρη του 2008 και η κατοχή της πρωτεύουσας από τα μισθοφορικά σώματα του καθεστώτος μετά την ανάληψη του εκτελεστικού από το πασοκ αποτελούν τις αιχμές αυτής της μετατόπισης. Διόλου τυχαία στις 30 Ιούνη για πρώτη φορά ένας υπουργός αστυνομικής τρομοκρατίας, ο παπουτσης, μιλώντας μέσα στη βουλή στοχοποίησε κάθε δημόσια συγκέντρωση μη ελεγχόμενη από καθεστωτικούς παράγοντες, λέγοντας ότι «οργανώνονται ειρηνικές διαδηλώσεις» ως προδιεργασία «αντάρτικου».

Καθώς οι εξουσίες οργανώνονται και πολλαπλασιάζονται σε μια ιεραρχική κλίμακα κοινωνικών σχέσεων, παράγουν κανόνες νομής και λειτουργίας τους. Η αστική ανάπτυξη, που είναι μια συνέπεια της συσσώρευσης πλούτου και ισχύος, η χωροταξική συγκέντρωση της εξουσίας, εμπεριέχει την κανονιστική οργάνωσή της. Ακόμα και οι παραγκουπόλεις απλώνονται γύρω από συντεταγμένα αστικά κέντρα. Οι πολιτειακοί νόμοι ορίζουν αυτή τη δυναμική. Για παράδειγμα, οι νόμοι και οι θεσμοί της αρχαίας αθηναϊκής δημοκρατίας είχαν κατά κύριο λόγο έναν τέτοιο χαρακτήρα. Η ανάπτυξη των πόλεων στον ευρωπαϊκό μεσαίωνα και τα συνακόλουθα αστικά κινήματα που εναντιώνονταν στην κυριαρχία των φεουδαρχών, των βασιλιάδων, του γερμανού αυτοκράτορα και του πάπα, διαπραγματευόμενα την ισχύ τους, γέννησαν ένα πολυσύνθετο κόσμο πολιτειακών θεσμών. Το εθνικό κράτος ήταν η θεσμική συναρμογή της εξουσίας της παραδοσιακής αριστοκρατίας (βασιλιάς και φεουδάρχες) και των νέων διευθυντικών τάξεων που στη συνέχεια συγκρότησαν την αστική

κυριαρχία (γραφειοκράτες, έμποροι, βιοτέχνες, λόγιοι). Τα συντάγματα πριν ακόμα ή συγχρόνως με την εγκαθίδρυση αστικών κοινοβουλίων αποτύπωσαν την αστική διάρθρωση της εξουσίας. Άλλωστε, η κεφαλαιακή συσσώρευση θεμελιώνεται στη βία και στην κατοχή της ύλης, αλλά υφάινεται στο πεδίο της συμβολικής ισχύος. Το σύνταγμα είναι ο γενικός τύπος της υπεραξίας της αστικής κυριαρχίας ως μιας ποιοτικά αναβαθμιζόμενης οργάνωσης της τυραννίας. Το «σύνταγμα των ελλήνων» συμπιέζει τους ιστορικούς αγώνες των γηγενών ενάντια στην τυραννία σε δυο αράδες αφηρημένων επικλήσεων της λαϊκής κυριαρχίας, της ελευθερίας και της ευημερίας. Το ιερό κείμενο του κράτους ούτε νοηματοδοτεί, ούτε δρομολογεί την πρακτική εφαρμογή των κοινωνικών αξιών που επικαλείται. Διατάσσει τη σύσταση των κρατικών θεσμών, τη νομή των εξουσιών και την ιεραρχία τους, θεσμοθετεί τη γενική οργάνωση της σύγχρονης τυραννίας.

Τα αστικά κινήματα εκκολάπτονταν από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα σε δυο διαδρώσεις και οργανικά συνδεδεμένες γραμμές. Το πεδίο της κοινωνικής συλλογικοποίησης της ισχύος των αστών είναι η συντεχνιακή οργάνωση, που εξαπλώθηκε στην κεντροδυτική ευρώπη κατά το μεσαίωνα. Αλλά και τα τοπικά συμβούλια, οι δήμοι. Με τους δημοτικούς θεσμούς ενσωματωνόταν η ισχύς των κατώτερων ιδιοκτητών και των ελεύθερων εργατών στην κυριαρχία των κρατικών αξιωματούχων και των μεγαλοϊδιοκτητών ήδη από την εποχή της ρωμαϊκής δημοκρατίας (ρεπούμπλικα, «λαϊκή βασιλεία»). Η συντεχνία και ο δήμος ως μορφές πολιτικής ισχύος δομούνται πάνω στην κοινότητα και αντιγράφουν τις συνήθειές της. Όμως, εμπεριέχουν και εξωτερικεύουν τις ήδη επικρατούσες εξουσίες ενάντια στην κοινότητα, αποσκοπώντας στην κατοχύρωσή τους και στην διεκδίκηση μεριδίου εξουσίας από το πεδίο των γενικών θεσμίσεων, από το κράτος. Η κεφαλαιοποίηση της αστικής μικροτυραννίας με την μορφή κοινοτήτων ισχύος είναι η μια γραμμή ανάπτυξης των αστικών κινήματων.

Η πρώτη απόπειρα οργάνωσης του ελληνικού κράτους επιχειρήθηκε ανεπιτυχώς με μια συναινετική δικτατορία, χωρίς σύνταγμα. Ο πρώτος κυβερνήτης, ο καποδίστριας, είχε συγκεντρώσει όλες τις εξουσίες στο πρόσωπό του και διοικούσε με τη βοήθεια ενός διευθυντηρίου προσωπικών συμβούλων. Όπως ακριβώς συνεχίζουν να ασκούνται οι εκτελεστικές εξουσίες των κοινοβουλευτικών δημοκρατιών. Ο καποδίστριας μετέφερε στο νεοσύστατο κράτος την εμπειρία των μοναρχιών, αλλά δίχως να διαθέτει το παραδοσιακό κύρος των βασιλικών οίκων της ευρώπης (γερμανικής καταγωγής όλοι). Το πρώτο σύνταγμα στην Ελλάδα συντάχτηκε κατόπιν διεκδίκησης από ένα στρατιωτικό κίνημα, μετά το θάνατο του Καποδίστρια και απέναντι σ'έναν αλλοεθνή μονάρχη, εκφράζοντας την ισχύ της αστικής τάξης αλλά και τα συμφέροντα των άγγλων. Ο υποστράτηγος καλλέργης παρέταξε τους ιππείς του μπροστά στα

ανάκτορα, στην τωρινή πλατεία συντάγματος, απαιτώντας σύνταγμα από τον όθωνα. Ο καλλέργης υπήρξε καρμπονάρος είχε συμμετάσχει στο επαναστατικό κίνημα του γκαριμπάλντι στην ιταλία.

Η άλλη γραμμή είναι η καλλιέργεια και η διάχυση νέων οραμάτων και νέων γλωσσικών μεθόδων και η ταυτόχρονη συνωμοτική οργάνωση στρατιωτικών ενεργειών. Οι αστικές, οι εθνικές, οι σοσιαλιστικές επαναστάσεις σε κάθε περίπτωση προετοιμάστηκαν από μυστικές οργανώσεις, οι οποίες αναλάμβαναν να συγκροτήσουν και να επικυρώσουν έναν συμπαγή ανατρεπτικό λόγο και μια πολεμική δύναμη ικανή να επέμβει πραξικοπηματικά ή να διεξάγει μακροχρόνιο ανταρτοπόλεμο. Η επαναστατική παιδεία συμβάδιζε πάντα με την πολεμική προετοιμασία. Τα καινοτόμα πνεύματα γονιμοποιούν τα επαναστατικά κινήματα. Για παράδειγμα, ο συνωμότης κατιλλίνας, ο οποίος επιχείρησε ένα στρατιωτικό κίνημα εναντίον του ρωμαϊκού καθεστώτος και όχι μια αυλική συνωμοσία, όπως συνέβαινε συχνά, ήταν ένας νέος, άκληρος αριστοκράτης που συσπείρωσε γύρω του την αντίθεση και ριζοσπαστική νεολαία της εποχής του, τους πληβείους και το δυναμικό κομμάτι των δημοκρατικών. Στον χριστιανικό μεσαίωνα ποικίλες μυστικές αιρέσεις, κατασκευασμένες από παρεκκλίνοντες πρώην κληρικούς και μετέπειτα αλχημιστές, οι οποίοι έβρισκαν μεγάλη αποδοχή στα αστικά κέντρα, συνέδραμαν στις εξεγέρσεις των χωρικών. Αργότερα, μεταμορφώσεις τέτοιων παραδόσεων εισχώρησαν στις συντεχνίες συστήνοντας τις μυστικές εταιρείες που οργάνωσαν τις αστικές επαναστάσεις. Η «φιλική εταιρεία» ήταν η μήτρα της νέας ελληνικής εθνικής ιδεολογίας και ο συνωμοτικός πυρήνας του εθνικοαπελευθερωτικού πολέμου. Λόγιοι, μοναρχοθρεμένοι, τεχνοκράτες, στρατοκράτες και μεγιστάνες ήταν οι ιδρυτές αυτής της μυστικής εταιρείας.

Μέχρι να εγκαθιδρυθεί ένα αστικό κράτος η μυστική, ιδεολογική και στρατιωτική επαναστατική οργάνωση ήταν το πρόπλάσμα του. Όπου εγκαθιδρύθηκε μια αστική δημοκρατία, τα κόμματα ως συμφεροντολογικοί και ιδεολογικοί πόλοι εξουσίας συγκεντρώνουν, οργανώνουν συγκεντρωτικά και εκφράζουν τις ανταγωνιστικές εκδοχές της αστικής κυριαρχίας είναι μικρογραφίες του κράτους. Μέσα στα επαναστατικά κινήματα εκτυλίσσεται κάθε φορά μια σύγκρουση μεταξύ κοινοτήτων απελευθέρωσης και νέων εξουσιών. Στον μεσαίωνα έδρασαν αιρετικοί καθοδηγητές (απόπου προέρχεται η λέξη *intelligentiae*), αλλά και οι ατομικιστές θιασώτες του «ελεύθερου πνεύματος», κινήματα των από πάνω, των «πεφωτισμένων» και εξεγέρσεις των από κάτω. Στη γαλλική επανάσταση η επίσημη τρομοκρατία των αστών καρατόμησε σταδιακά όλους τους επαναστάτες, από τους πιο κοινωνιστές μέχρι τους πιο κρατιστές, καθαρίζοντας τον δρόμο για την οργάνωση του νέου κράτους, της αστικής απολυταρχίας, από τον βοναπάρτη. Στην ελληνική επανάσταση συγκρούστηκαν πολλές φορές οι κυβερνητικοί με τους οπλαρχηγούς, οι οποίοι άλλοτε από πεποίθηση και άλλοτε για

να έχουν λαϊκό έρεισμα εξέφραζαν ένα πνεύμα ελευθερίας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Οι κυβερνητικοί, αστοί και φεουδάρχες, με δόλιους τρόπους υπέταξαν τους οπλαρχηγούς και αφού τους αφομοίωσαν στην κρατιστική στρατηγική τους, τους εξόντωσαν έναν έναν. Οι νέες εκτελεστικές ολιγαρχίες τσακίζουν την εξέγερση, τις ελευθερίες των κοινοτήτων και την ελευθερη ενότητά τους.

Στην τσαρική ρωσία η μπολσεβίκικη πτέρυγα του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος έδρασε στα πρότυπα του συνωμοτικού αστικού κινήματος. Ένας κεντρικά οργανωμένος και ελεγκτικός μηχανισμός μαζικής ιδεολογικής διαμόρφωσης και στρατιωτικής προετοιμασίας για την κατάληψη του κράτους. Ο λένιν, με έναν κύκλο διανοούμενων, οι οποίοι μετά την επικράτηση του κόμματος αφανίστηκαν, ήταν ο αφανής καθοδηγητής της οργάνωσης, όντας εξόριστος. Ο στάλιν εξαρχής ήταν ο μυστικός οργανωτής του κομματικού μηχανισμού και των παράνομων δραστηριοτήτων του. Η διαφορά των μπολσεβίκων από τους προηγούμενους λαϊκιστές και μηδενιστές επαναστάτες και από τη γραμμή του νετσάγιεφ ήταν ότι οι μπολσεβίκοι δεν πίστεψαν στην κοινωνική δυναμική του εξεγερσιακού βολонταρισμού, ούτε στην ισχύ της κοινωνικής εξέγερσης. Έχτισαν το ολοκληρωτικό αστικό διευθυντήριο πριν ακόμα και για να κατακτήσουν την αυτοκρατορία. Πάραυτα, κατέλαβαν το παλαιό κράτος και ξεκίνησαν τον πόλεμο κάποιους μήνες αφότου ξέσπασε και σταθεροποιήθηκε η κοινωνική εξέγερση, την οποία δεν είχαν προβλέψει. Μόλις απέσπασαν μια πλειοψηφία στο κεντρικό σοβιέτ (λαϊκό συμβούλιο) αφαίρεσαν κάθε αποφασιστική ισχύ από τα σοβιέτ. Στην συνέχεια, ο κομματικός πόλεμος συνέτριψε την επανάσταση. Οι κυβερνήσεις, είτε μετριοπαθείς, είτε εθνικιστικές, είτε επαναστατικές, είναι εχθροί των λαϊκών συνελεύσεων, εχθροί του δήμου.

Ο αστικός πολιτισμός επαναστατικοποίησε τεχνικά τις κοινωνικές σχέσεις, διότι επέκτεινε την κρατική κυριαρχία, πολιτειακή και ιδιωτική, στα βάθη του κοινωνικού σώματος. Υπό καθεστός κεφαλαιοκρατίας κάθε κοινότητα που δεν είναι προϊόν της κεφαλαιακής παραγωγής τείνει να γίνει παραγωγικό ή καταναλωτικό κεφάλαιο. Στις επικράτειες της αστικής εξουσίας κάθε προϋπάρχουσα μορφή κοινότητας αποικιοποιείται. Το κράτος δεν βρίσκεται απέναντι σε μια ελεύθερη κοινωνία, παρά αλλοτριώνει τις κοινωνίες, χτίζοντας τον κόσμο του, μια κατ'όνομα κοινωνία, ετερόνομη και κατακερματισμένη. Στις παρούσες συνθήκες η εξέγερση ενάντια στην τυραννία γεννάει την ανάγκη για νέες κοινότητες, επαναστατικές. Και αντίστροφα, η ανάγκη για νέες κοινότητες, ελεύθερες, γεννάει εξέγερση. Το κοινωνικό έδαφος των επαναστατικών κοινοτήτων είναι η συνάντηση των καταπιεσμένων στην εξέγερσή τους, ο ανοιχτός διάλογος των αγώνων, η συλλογικοποίηση της βίαιης αντίστασης και της αντεπίθεσής τους. Η κοινότητα απαιτώντας τον χωροχρόνο της κατακτιέται στα εγχειρήματα επανοικιοποίησης των ανθρώπινων

δυνάμεων και του υπάρχοντος υλικού. Όλες οι πρωτοβουλίες δράσης, όποιας μορφής, ενάντια στο κράτος και τ' αφεντικά είναι μέρη της μορφοποιούμενης επαναστατικής κοινότητας. Καμία οργάνωση, περισσότερο κοινωνική ή περισσότερο πολιτική, περισσότερο ή λιγότερο μαχητική, ολιγομελής ή μαζική, δεν μπορεί κι ας θέλει να μονοπωλήσει την αποφασιστική ή την εκτελεστική ισχύ της επαναστατικής κοινότητας. Ούτε τα κόμματα, οι επιτροπές και τα μέτωπα της αριστεράς. Ούτε οι αντάρτικες οργανώσεις. Ούτε η μεγαλύτερη λαϊκή συνέλευση. Η ισχύς του κοινωνικού κινήματος βρίσκεται στην αλληλεγγύη, στον διάλογο και στην σύνθεση των αντιστασιακών πρωτοβουλιών. Στην ελεύθερα εκτεινόμενη αυτοοργάνωση κι όχι στην συγκέντρωση εξουσίας.

Ο αστικός μετασχηματισμός της παραδοσιακής ολιγαρχίας είναι τα κόμματα. Η αντιπροσωπευτική δημοκρατία είναι το βασίλειο των κομμάτων. Το αστικό καθεστώς υφαρπάζει τη δύναμη της κοινωνίας μέσω εκλογικών διαδικασιών, όπως βέβαια και μέσω της εργασίας και της κατανάλωσης. Το κοινοβούλιο, υποκαθιστώντας θεατρικά το παιχνίδι του δήμου αυτοεπικυρώνεται ως δήμος, για να αφαιρέσει τη δύναμη της κοινωνίας. Κι όταν κοινωνικές δυνάμεις αρνούνται την εξουσία των κομμάτων και του κοινοβουλίου, το καθεστώς εξαπολύει την στρατιωτική αντεπαναστατική μηχανή, όπως συμβαίνει όλο και εντατικότερα τα τελευταία δυο χρόνια. Η αστυνομική αγριότητα της Τετάρτης 29 Ιούλη χάραξε στις σάρκες και στα πνευμόνια αγωνιζόμενων και μη την πεμπτούσια της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

Απέναντι στην δικτατορία των κομμάτων και του κοινοβουλίου ένα μέρος του κοινωνικού κινήματος αντιτάσσει την «άμεση δημοκρατία». Από πού προέρχεται όμως και τι σημαίνει αυτό το πρόταγμα; Η λέξη δημοκρατία κατάγεται από τις ελληνικές πολιτείες της αρχαιότητας και επανήλθε στο προσκήνιο από τα αστικά κινήματα. Και ιστορικά και ετυμολογικά εξέφρασε την σύγχυση του κράτους με το δήμο, για την αφομοίωση του δήμου από το κράτος. Η ιδιαιτερότητα της κλασσικής αθηναϊκής δημοκρατίας ήταν η δια κλήρου συμμετοχή όλων των ελεύθερων πολιτών στις οργανικές θέσεις της πολιτείας και η άμεση συμμετοχή τους στον δημόσιο διάλογο και στις βουλευτικές αποφάσεις, χωρίς αντιπροσώπους. Η μέθοδος του κλήρου αποκλείει τη συσσώρευση προσωπικής ή κομματικής ισχύος από την κατοχή δημόσιων αξιωμάτων. Η μέθοδος του κλήρου εξισώνει τα μέλη της κοινότητας ως προς την ευθύνη και την δυνατότητα άσκησης κοινωνικής ισχύος και εκπαιδεύει το σύνολο στην συλλογική αυτοοργάνωσή του. Κάθε άλλος τρόπος διεύθυνσης είναι αριστοκρατικός και αναπόφευκτα παράγει δεσποτείες. Το δικαίωμα στην διεκδίκηση αξιωμάτων, όπως επίσης κάθε αξιοκρατική απόδοση αρμοδιοτήτων, θεσμοθετούν την εξουσία των αρίστων ενάντια στην κοινότητα, ενθρονίζουν τους πιο αλαζόνες και ματαιόδοξους ως άξιους αυθέντες. Τα κρατικά αξιώματα είτε

κατανέμονται οικογενειοκρατικά, είτε κομματοκρατικά, είτε αξιοκρατικά (δηλαδή με τεχνοκρατικά κριτήρια), αντιπροσωπεύουν την ισχύ των κυρίων, των αφεντικών συμβολοποιούν και οργανικοποιούν την ένοπλη κυραρχία των εκμεταλλευτών. Ακόμα και τα αξιώματα της κλασσικής αθήνας αντιπροσώπευαν την δουλοκτητική και πολεμική ισχύ μιας κλειστής κοινότητας.

Η εκλογή αντιπροσώπων, πολιτικών διακηρύξεων, κανόνων και δράσεων μέσω ψηφοφορίας είναι ένα ποσοτικό και συγκεντρωτικό σύστημα αποφάσεων. Αντιστοιχεί στην στρατιωτική και στην χρηματιστική λογιστική. Η ψηφοφορία εξυπηρετεί τη συστράτευση σε μια πολεμική στρατηγική, κάτω από έναν ηγέτη ή τη συστράτευση στη μηχανή του κοινωνικού ελέγχου και του κέρδους. Είτε το εκλεκτορικό σώμα είναι ο δήμος, είτε διάφορες ιεραρχικές αντιπροσωπεύσεις του, οι ψηφοφορικές διαδικασίες όποτε και όπου υιοθετήθηκαν ενείχαν μια πρόθεση συγκέντρωσης εξουσίας. Κάθε ψηφοφορία επιδιώκει τη γενική αναγνώριση της ισχυρότερης ολιγαρχίας. Η επιλογή ή και επιβολή της πλειοψηφούσας θέσης είναι ένα σχίσμα στην κοινότητα, το οποίο ανταποκρίνεται στην κρατιστική πολεμική αντίληψη. Η δημοκρατία είναι εκλεκτική και απαγορευτική, θεμελιώνεται στο φόβο και στο συμφέρον, προάγει την ετερονομία, την κομματική συνείδηση και τον ανταγωνισμό. Η ελεύθερη κοινότητα είναι πολύτροπη και διαλεκτική, θεμελιώνεται στο παιχνίδι και στην αλληλεγγύη, προάγει την αυτονομία, τη συλλογική συνείδηση και τη συνεπικουρία. Η δημοκρατία σε όλες τις μορφές της σημαίνει την κρατικοποίηση της κοινότητας. Η γενική και ελεύθερη κοινότητα επανασυγκροτείται στην εξεγερσιακή αλληλεγγύη, στην επαναστατική αυτοοργάνωση, στον ταξικό πόλεμο. Μέσα στο κοινωνικό κίνημα η πρόκριση της «άμεσης δημοκρατίας» αντί της πάλης ενάντια στην εξουσία συγκαλύπτει εκείνα τα πολιτικά διευθυντήρια που επιχειρούν να ανακόψουν την επαναστατική δυναμική της κοινωνίας, αναβαπτίζοντας και μεταρρυθμίζοντας τους θεσμούς της τυραννίας.

Οι λαϊκές συνελεύσεις επανακοινωνικοποιούν το λόγο ως ανοιχτές κοινότητες αντίστασης στη θεσμισμένη τυραννία επανακοινωνικοποιούν το λόγο αρνούμενες τους διαύλους της μεσολαβημένης και μονοσήμαντης επικοινωνίας (το κέντρο εξουσίας μιλάει και παρακολουθεί). Τον επανακοινωνικοποιούν ανακαταλαμβάνοντας φυσικό χώρο. Το κράτος κατακερματίζει το χώρο και μαζί τους ανθρώπους και το χρόνο τους, κατανέμοντάς τον σε ιδιωτικές και θεσμικές σφαίρες. Ο δρόμος, ο κατεξοχήν δημόσιος χώρος, ως κοινός χώρος κίνησης και επικοινωνίας παραχωρείται από το κράτος στην αυτοκίνηση, στη μηχανοποιημένη κυκλοφορία μεταξύ αποσπασματικών τόπων και κυρίαρχα ιδιωτική, παραχωρείται στη βουβή, παρά το θόρυβό της, κυκλοφορία, στην κυκλοφορία της μη συνάντησης. Η ανακατάληψη του δρόμου ξανακάνει το χώρο ουσιαστικά δημόσιο. Ο δρόμος, ο δημόσιος αγώνας, είναι το έδαφος

της γενικής απελευθερωτικής συνάντησης. Η αστική τάξη διεκδικεί το δρόμο ενάντια στον ελεύθερο δήμο, για τις κοινωνικές μηχανές της (παραγωγικές και καταναλωτικές δομές, μηχανοκίνηση, κλπ). Οι λαϊκές συνελύσεις γεννιούνται σε ανακατελημένα εδάφη, δρόμους ή κάτεργα.

Έχοντας αποικιοποιήσει το δημόσιο χώρο το κράτος μονοπωλεί τον κοινωνικό διάλογο μέσα στους θεσμούς του. Η «τέταρτη» εξουσία, τα μέσα μαζικής προπαγάνδας, στοιχειοθετούν την ιστορία του κοινωνικού βίου υπό το πρίσμα του κράτους, κατακλύζουν την κοινωνική συνείδηση με γλώσσες της εξουσίας, κατασκευάζουν ψευδοκοινωνικά γεγονότα πάνω στα πλατώ και ψευδοβιώματα για τους θεατές τους. Η στράτευση των δημοσιογράφων στην προάσπιση των δημοκρατικών θεσμών, της τυραννικής τάξης και της άδικης ειρήνης είναι επιφανόμενο της δομής της «τέταρτης» εξουσίας. Μεγαμηχανισμοί παραγωγής έμμεσων εμπειριών και υποβολής νοημάτων, ελεγχόμενοι από οικονομικά ή κομματικά διευθυντήρια. Η επανάκαμψη του δήμου τους καταργεί. Η ελεύθερη δράση, η εξεγερσιακή συνάντηση, ο άμεσος διάλογος, που δημιουργούν κοινότητες αγώνα και αναπτύσσονται μέσα σ'αυτές, καταργούν τη μεσολαβημένη συνείδηση. Οι λαϊκές συνελύσεις ανοίγονται στην αμεσότητα. Εκεί ο λόγος επανακοινωνικοποιείται άμεσα. Ο ελεύθερος διάλογος γίνεται δήμος. Τα media προσπαθώντας να διατηρήσουν το ποίμνιό τους, να διαβρώσουν τα κοινωνικά κινήματα, να αναβαθμίσουν την εξουσία τους, επιχειρούν να μετατρέψουν τους αγωνιζόμενους σε θέαμα και αναλαμβάνουν αυτόκλητα την εκπροσώπηση του ανήσυχου πλήθους, συνθλίβοντας συμβολικά τις αντιστάσεις μέσα στη γλώσσα της αντεπανάστασης. Το αβαντάρισμα της αγανάκτησης των «ελλήνων», η λαγνεία της δημοκρατίας και ο διαχωρισμός των «ειρηνικών διαδηλωτών» από τις «σκοτεινές δυνάμεις» είναι προβοκατόρικες ενέργειες, ψυχολογικές επιχειρήσεις σε έναν άγριο πόλεμο. Σκοπός του κράτους να αποπλίσσει, να διασπάσει και εντέλει να καταστήσει και πάλι ακίνδυνο τον εξεγερμένο δήμο.

Ρωτάνε πολλοί, εχθροί και φίλοι, με την αποτελεσματικότητα τι γίνεται; Μέσα στο κοινωνικό κίνημα κυκλοφορεί μια φοβική αυταπάτη απέναντι στην καταστολή. Να είμαστε ειρηνικοί για να μην συκοφαντηθούμε. Μα η αποτελεσματικότητα των αγώνων είναι αδύνατον να κριθεί στα δελτία της κρατικής προπαγάνδας. Με τους όρους της εξουσίας οι κοινωνικοί αγώνες είναι ανεκτοί μόνο όταν είναι αναποτελεσματικοί, όταν παραδίδονται στους θεσμούς και στη φιλανθρωπία των τυράννων. Να μην προκαλούμε τις αστυνομίες, να μην επιτιθόμαστε στον κόσμο των αφεντικών, για να μην ηττηθούμε. Μα γεννηθήκαμε ηττημένοι στην ιστορία της εξουσίας, έρμαιοι σε έναν κόσμο τυραννικό, βάρβαρο, κατακερματισμένο. Δεν έχουμε να χάσουμε τίποτα εκτός από τις αλυσίδες μας. Ο δήμος ελευθερώνεται όταν παύει να σκέφτεται σαν σκλάβος. Οι ευπρέπειες, οι

παθητικότητες, οι διαλλακτικότητες, οι γνωστικοί λογισμοί, τα μισόλογα και οι αναστολές αφήνουν τα νερά στάσιμα, ιδανικά για τα κουμάντα των εξουσιών, ανίσχυρα να συμπαρασύρουν στην ανατροπή. Από που αντλεί τη μαζική δύναμή της η κοινότητα; Από την κοινότητα καθαυτή, από την πιο γενική συνθήκη, την καταπίεση, από την πιο γενική ανάγκη, την ελευθερία, από την πιο σφαιρική προοπτική, την επανάσταση, από την πιο κοινή πράξη, την αλληλεγγύα εξέγερση. Ο ελάχιστος κοινός λόγος που ανοίγεται στη μέγιστη δυνατή ενότητα. Ψυχή του δήμου, η εξέγερση ενάντια στην τυραννία. Μετά από κάθε μάχη με τις δυνάμεις του κράτους η εξεγερμένη κοινότητα διευρύνεται. Μετά το Δεκέμβρη του '08 φύτρωσαν παντού λαϊκές συνελεύσεις. Στις 30/6, την επόμενη της διήμερης λυσσαλέας σύγκρουσης με τους μισθοφόρους δολοφόνους και παρά τη σφοδρή επίθεσή τους εναντίον όλων, η συνέλευση της πλατείας συντάγματος μετρούσε τα μέγιστά της.

Εκείνοι που δεν ένιωσαν ακόμα το πνεύμα της ελεύθερης κοινότητας διερωτούν, πώς μπορούν οι συνελεύσεις να διαχειριστούν τον πραγματικό κόσμο; Εκείνοι που εχθρεύονται την ελεύθερη κοινότητα, φοβούμενοι μη χάσουν τις βολές τους, απαντούν περιπαιχτικά ότι είναι ανέφικτη η πολιτική και οικονομική διαχείριση της περίπλοκης κοινωνικής ζωής από το κοινό. Οι εξεγερμένοι αντιτείνουν με παρρησία ότι αδιαφορούν για την οικονομία των τυράννων και εξοργίζονται με τους πολιτικούς θεσμούς τους. Όταν πια δεν κατέχεις τίποτα σ'ένα απατηλό σύστημα, όταν πια δεν πιστεύεις σε κανένα παραμύθι, πριν πας για ύπνο, τότε μπαίνουν στη σκηνή η απόγνωση και η αγρύπνια. Η οικονομία του κεφαλαίου απογυμνώνεται, αποκαλύπτωντας ότι η μισθωτή εργασία, το εμπόριο, η κατανάλωση και η οργάνωσή τους είναι μια μηχανή καταπίεσης, αλλοτρίωσης και εκμετάλλευσης. Στην εξεγερμένη κοινότητα οι σχέσεις παύουν να μεσολαβούνται από χρήμα, οι πράξεις παύουν να μεταφράζονται σε χρήμα. Ποιός θέλει να διορθώσει την εθνική οικονομία, ποιός θέλει να στρατευτεί στον πατριωτισμό των αφεντικών, ποιός θέλει να σώσει τις τράπεζες και τα επιτελεία της ευρώπης; Θα καταστρέψουμε την οικονομία τους και θα δημιουργήσουμε ένα κόσμο ελευθερίας και αλληλεγγύης, ανακαταλαμβάνοντας το κοινωνικό υλικό, αναθεωρώντας εκ θεμελίων τις αξίες, τις ανάγκες και τις δυνατότητές μας, αναδομώντας τους σκοπούς και την οργάνωση κάθε εργασίας, για τη συλλογική νομή του δημιουργικού πλούτου. Ο εξεγερμένος δήμος είναι η κρίση. Με τις άπειρες πρωτοβουλίες των πυρήνων που συνθέτουν τη συλλογική συνείδηση. Από τον κάθε έναν, για τον επαναστατικό κοινωνικό φεντεραλισμό.

Η συνολική κριτική της σύγχρονης τυραννίας απαιτεί μια τοποθέτηση απέναντι στους δικαστικούς θεσμούς. Η θεωρητική και συνταγματικά αναγνωρίσιμη τριάδα της εξουσίας είναι ο νόμος, η απονομή δικαίου και το εκτελεστικό. Η κρατική δικαιοσύνη εποπτεύει

την εφαρμογή των νόμων, κρίνει ό,τι συμβαίνει στην επικράτεια του καθεστώτος και τιμωρεί τους παραβάτες. Το δικαστικό σώμα είναι το αποφασιστικό ιερατείο της θεσμικής τρομοκρατίας.

Για να προσδώσουν ένα κοινωνικό πρόσωπο στην κρατική δικαιοσύνη, το ελληνικό σύνταγμα και οι νομικοί κώδικες έχουν εισάγει στις δικαστικές διαδικασίες τη μορφή του συλλογικού παιχνιδιού, ακολουθώντας την παράδοση της αστικής παραφοράς του κοινοτικού δράματος. Οι δίκες γίνονται ενώπιον του κοινού, οι κατηγορούμενοι και οι διάδικοι εκθέτουν επιχειρήματα και εκτίθενται δημοσίως, πολίτες συμμετέχουν στις κρίσεις για σοβαρά εγκλήματα. Βέβαια, οι ιεροεξεταστές ασκούν τις κατηγορίες και οργανώνουν τις διαδικασίες, κατασκευάζοντας το αξιολογικό πλαίσιο έτσι κι αλλιώς. Στον τύπο του αστικού δικαίου (με την πολιτική έννοια) έχει εφαρμοστεί μια πολιτική θεσμικής αφομοίωσης της κοινωνίας στο νόμο, στην αποκλειστικότητα της κρατικής βίας και στην εκδικητικότητά της. Ωστόσο, οι ίδιοι οι δικαστικοί εκφράζοντας την εγγενή σε κάθε κρατική θέσμιση πρωτοκαθεδρία της εκτελεστικής δράσης, είναι επιλεκτικοί, μεταφράζουν τους τύπους κατά βούληση ή τους παρακάμπτουν. Την τελευταία δεκαετία, οι κώδικες και οι δικονομικές συνήθειες αλλάζουν στην κατεύθυνση της αποβολής του κοινωνικού παράγοντα από τις δικαστικές διαδικασίες. Καθώς η κοινωνία τα προηγούμενα χρόνια δικαίωνε τους αγωνιστές όποτε έπεφταν αιχμάλωτοι του κράτους, το καθεστώς θέσμιζε ειδικούς αντεπαναστατικούς νόμους, ακύρωσε τη συμμετοχή λαϊκών κριτών, απέκλεισε το κοινό από τις δίκες. Ρητώς πλέον, για τη σύγχρονη δημοκρατία, η κοινωνία είναι υποχείριο συμφερόντων και εκβιασμών και ανίκανη να κρίνει. Η τυραννία πετάει τα προκαλύμματά της. Ο ταξικός πόλεμος οξύνεται, η ιεραρχική οργάνωση της συνυπευθυνότητας στα κρατικά εγκλήματα αποδομείται και η κρατική πολιτική επιστρέφει στον καθαρό πόλεμο. Τα θεσμικά κριτήρια της κρατικής δικαιοσύνης, όπως και κάθε καθεστωτικής πρακτικής, αποκτούν μια πολιτική αμεσότητα.

Η πολιτική αποκάλυψη της δικαιοσύνης δεν την υποβιβάζει σε διεκπεραιωτικό βραχίονα της κυβέρνησης. Αντιθέτως, το δικαστικό σώμα, εισερχόμενο πρακτικά και τυπικά στην πολιτική της αντικοινωνικής και αντεπαναστατικής τρομοκρατίας, αναβαθμίζει τη θέση του στις τάξεις της αστικής κυριαρχίας. Το ιερατείο του νόμου διαπραγματεύεται την εκτελεστική συναρμοδιότητά του. Στον εσωτερικό ανταγωνισμό του καθεστώτος για την ανακατανομή της θεσμικής ισχύος, το δικαστικό σώμα κατέχει το πλεονέκτημα της ανεξαρτησίας από αντιπροσωπεύσεις είναι η πιο κλειστή και κατοχυρωμένη ολιγαρχία, αφού δεν κρίνεται από κανέναν. Έτσι, η κρατική δικαιοσύνη ενέχει μια θεσμικά έμφυτη ροπή προς τη δικτατορία.

Εύλογα, το αίτημα για κάθαρση του κράτους, που απευθύνεται κυρίως προς τους δικαστές, σε μια συνεπή τάνυσή του συνοδεύεται

από αξιώσεις στρατιωτικών παρεμβάσεων. Το σύνθημα «οι προδότες στο γουδί» κινείται ένα βήμα μετά το «να τιμωρηθούν οι κλέφτες», το οποίο διεκδικεί τον ακρότατο κρατικό πατερναλισμό. Το κράτος παραμένει πηγή βρωμιάς, όσο κι αν φτιασιδώνεται, διότι η αξιακή και φυσική διαφθορά του ανθρώπου και της κοινωνίας του είναι η ρίζα του αστικού πολιτισμού. Καθήκον και χαρά του εξεγερμένου δήμου να αναλάβει δράση, να καθαιρέσει τους κυβερνήτες και τους κριτές, όλους τους αφέντες, όλους τους αυθέντες, να κρίνει τα πάντα από το μηδέν.

Τότε, το κράτος ως σαπιοκάραβο θα διαλυθεί στην κοινωνική τρικυμία και τα συντρίμια του θα τσακιστούν στους βράχους της αξιοπρέπειας και της συλλογικής εξέλιξης.

«...Ήταν μια γιορτή χωρίς αρχή και τέλος...»

Δημήτρης Χατζηβασιλειάδης

Αιχμάλωτος στην Α' πτέρυγα των φυλακών κορυδαλλού

4/7/2011